

ความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

นวพร ปาดอนไพร

บทคัดย่อ

การศึกษาความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ (1) ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 292 คน เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน จำนวน 73 ข้อ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ร้อยละ (Percentile) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) และสถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวแบบแบบขั้นตอน (Stepwise) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 44.01$, SD = 7.89) มีระดับความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 93.95$, SD = 22.43) และมีระดับความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 90.87$, SD = 23.37) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก คือ อายุ ($\beta = -0.299$, $t = -0.510$, $p\text{-value} = 0.001$) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($\beta = 3.44$, $t = 2.37$, $p\text{-value} = 0.18$) ลักษณะของครอบครัว ($\beta = 1.46$, $t = 2.13$, $p\text{-value} = 0.34$) และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ($\beta = 0.27$, $t = 2.58$, $p\text{-value} = 0.10$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ, ภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี, ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก

Health Literacy of Development Promotion and Nutritional in Children aged 0-5 years of Parents of Early Childhood at Sapphaya District, Chainat Province

Nawapron Padonprai

Abstract

The objective of studying Health Literacy of Development Promotion and Nutritional in Children aged 0-5 years of Parents of Early Childhood at Sapphaya District, Chainat Province to study the level of health literacy in promoting development and nutritional and to study factors that influence health literacy in promoting development and nutritional status nutrition in children aged 0-5 years of parents raising children and to present guidelines for developing health literacy in promoting development and nutritional status in children aged 0-5 years of parents raising children. In the area of Sapphaya District Chainat Province. The sample size were parents raising children aged 0-5 years living in Sapphaya District. Chainat Province, numbering 292 people. The research instrument was a questionnaire consisting of 5 parts, 73 questions, using multi-stage random sampling, and data were analyzed using descriptive statistics, including mean: ($\bar{x}$) percentage, standard deviation, rating scale and multiple linear regression analysis with a statistically significant level of 0.05.

The results of the study found that parents who care for children aged 0-5 years in the Sapphaya District area Chainat Province There are behaviors promoting development and nutritional status in children aged 0-5 years overall at a fair level ($\bar{x}$ = 44.01, SD = 7.89). There is a level of knowledge in promoting development in children aged 0-5 years overall. It is at a fair level ($\bar{x}$ = 93.95, SD = 22.43) and the overall level of nutritional knowledge in children aged 0-5 years is at a fair level ($\bar{x}$ = 90.87, SD = 23.37). The factors that are Influences on knowledge in promoting development in children aged 0-5 years of parents raising children are age (β = -0.299, t = -0.510, p-value = 0.001), average monthly income (β = 3.44, t = 2.37, p-value = 0.18), family characteristics (β = 1.46, t = 2.13, p-value = 0.34) and sources of knowledge and methods for raising children aged 0-5 years (β = 0.27, t = 2.58, p-value = 0.10) with statistical significance at 0.05.

Keywords: Health Literacy of Development Promotion, Nutritional in Children aged 0 - 5 years, Parents of Early Childhood

บทนำ

ช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี เป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการในทุกด้านอย่างรวดเร็ว ซึ่งนับว่าเป็นเวลาทองของชีวิต เป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญในการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งด้านพัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคม และพัฒนาการด้านจิตวิญญาณ โดยพัฒนาการเหล่านี้เป็นการเสริมสร้างให้เกิดการเจริญเติบโตที่เต็มศักยภาพในช่วงอายุนี้ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี และพร้อมตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามช่วงวัยได้อย่างเหมาะสมและสมดุลย์กันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม ครอบครัวจึงเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการดูแลและส่งเสริมให้เด็กในช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย แต่ในปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามสภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวเปลี่ยนไป พ่อแม่เด็กมีภาระหน้าที่หลายอย่าง หลายครอบครัวจึงให้ปู่ย่า หรือตายาย เป็นผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นหลัก ซึ่งการเลี้ยงดูส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญกับเด็กในการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย และปล่อยให้พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นเองตามวัย ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้าและไม่สมวัย (มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ, 2563)

การดำเนินงานที่ผ่านมากระทรวงสาธารณสุขได้ใช้แนวทางการพัฒนาระบบบริการสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขสู่ความเป็นเลิศ 4 ด้าน (4 Excellences) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ (PP&P Excellence) 2) ด้านบริการเป็นเลิศ (Service Excellence) 3) ด้านบุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) และ 4) ด้านบริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล (Governance Excellence) โดยได้พิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ฯลฯ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยในแผนระดับที่ 2 ในประเด็นที่ 13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งมีเป้าหมายให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีการขับเคลื่อนนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่มวัย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการความรู้ทางสุขภาพที่ไม่ถูกต้องและปัญหาการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กปฐมวัยก็ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะเด็กในวัยแรกเกิด - 5 ปีแรก ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเจริญเติบโต พัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคมและสติปัญญา โดยมีครอบครัวเป็นกลไกหลักในการดูแลและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย บิดามารดาและคนในครอบครัวรวมทั้งครู/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจะต้องมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสม (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2564)

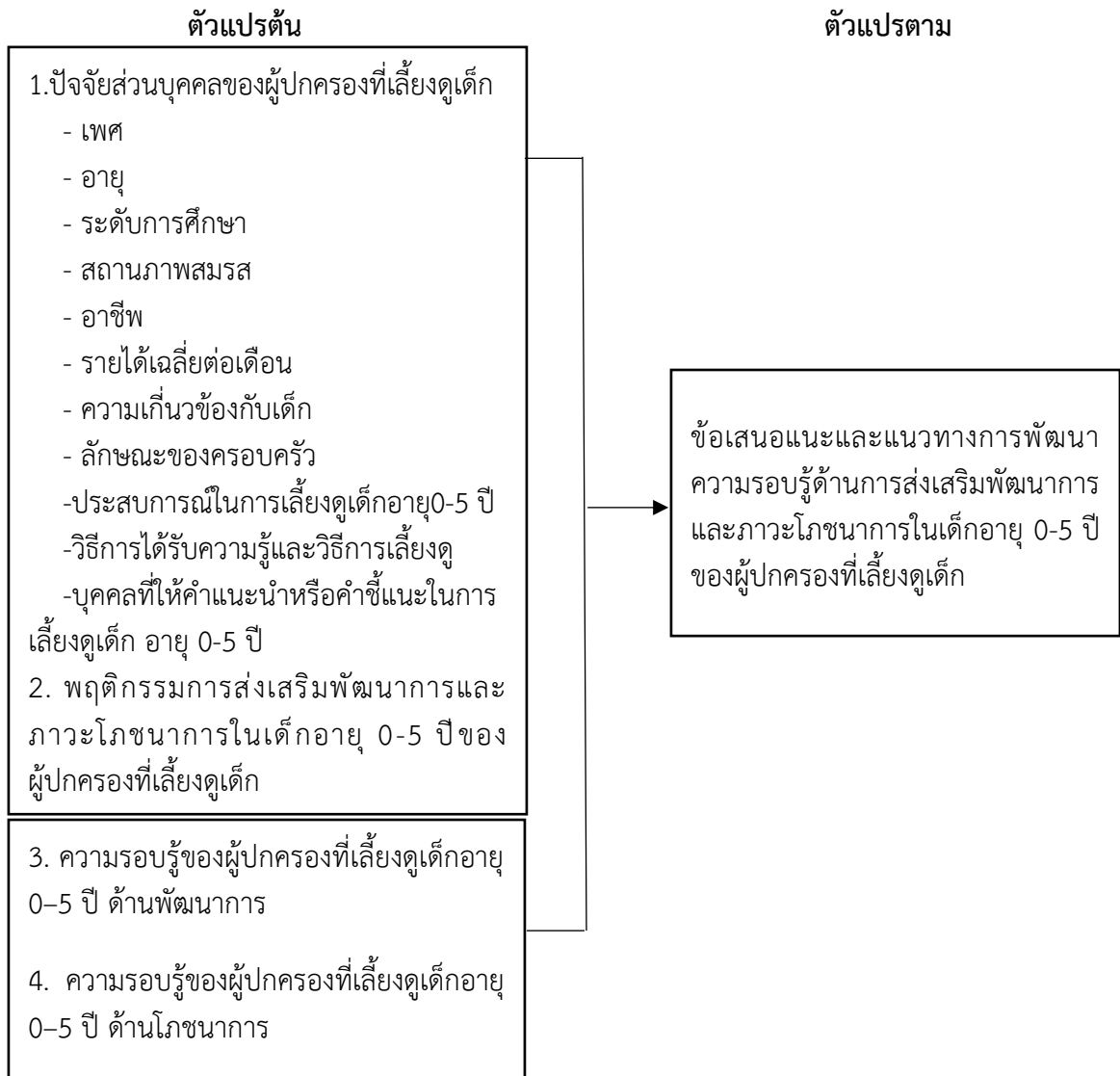
ในขณะที่ผลการดำเนินงานพัฒนาการเด็กปฐมวัยอายุ 0-5 ปี ในปี 2565 ของจังหวัดชัยนาท พบว่าจังหวัดชัยนาทมีเด็กอายุ 0-5 ปี จำนวน 8,558 คน ได้รับการคัดกรองพัฒนาการจำนวน 8,101 คน คิดเป็นร้อยละ 94.66 พบพัฒนาสงสัยการล่าช้าจำนวน 1,296 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ซึ่งไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 20) การติดตามเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้า ภายใน 30 วัน จำนวน 1,240 คน คิดเป็นร้อยละ 96.50 มีพัฒนาการสมวัยทั้งหมด 8,017 คน คิดเป็นร้อยละ 93.68 ความครอบคลุมการคัดกรองพัฒนาการได้ตามเป้าหมายทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีการคัดกรองสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอเนินขาม อำเภอหนองมะโมง และอำเภอมโนรมย์ คิดเป็นร้อยละ 98.78 97.04 และ 96.13 ตามลำดับ ซึ่งพบพัฒนาการสงสัยล่าช้า

ยังไม่ได้ตามเป้าหมายในทุกอำเภอ โดยอำเภอที่พบพัฒนาการสงสัยล่าช้าต่ำสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา คิดเป็นร้อยละ 9.06, 11.55 และ 15.94 ตามลำดับ เด็กที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการติดตามภายใน 30 วัน ดำเนินการได้ตามเป้าหมายทุกอำเภอ โดยอำเภอที่ติดตามเด็กที่พัฒนาการสงสัยล่าช้าได้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอสรรพยา อำเภอเนินขาม และอำเภอเมืองชัยนาท คิดเป็นร้อยละ 99.28, 98.94 และ 98.28 ตามลำดับ ในขณะที่เด็กมีพัฒนาการสมวัยนั้น เป็นไปตามเป้าหมายทุกอำเภอ อำเภอที่มีเด็กพัฒนาการสมวัยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอเนินขาม อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหนองมะโมง คิดเป็นร้อยละ 98.37, 95.65 และ 95.48 ตามลำดับ เมื่อแยกพัฒนาการสงสัยล่าช้ารายด้าน แยกรายอำเภอ พบว่า ในปี 2565 มีเด็กที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการแล้วยังพบมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าจำนวน 26 คน โดยพัฒนาการด้านที่สงสัยล่าช้าที่พบมากเป็นอันดับที่ 1 คือ ด้านการใช้ภาษาจำนวน 22 ราย รองลงมา คือ ด้านการเข้าใจภาษาจำนวน 13 ราย ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม จำนวน 10 ราย ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก จำนวน 9 ราย และด้านการเคลื่อนไหว จำนวน 5 ราย โดยอำเภอที่พบปัญหาพัฒนาการสงสัยล่าช้าทุกด้านสูงที่สุดคือ อำเภอสรรคบุรี จำนวน 9 คน รองลงมาคืออำเภอสรรพยา จำนวน 5 คน ในขณะที่ผลการดำเนินงานเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วนปี 2565 ภาพรวมจังหวัดชัยนาท ร้อยละ 55.20 พบว่าผลการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายในทุกอำเภอ (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 64) โดยพบภาวะอ้วนร้อยละ 12.63 ภาวะเตี้ยร้อยละ 11.99 และภาวะผอมร้อยละ 5.5 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท, (2565) ในขณะที่ผลการดำเนินงานการตรวจคัดกรองพัฒนาการสมวัยของโรงพยาบาลสรรพยา ในปี 2565 พบว่า มีเด็กที่พัฒนาล่าช้าสูงเกินกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดโดยมีเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าในการตรวจคัดกรองครั้งแรกร้อยละ 27.59 และเมื่อมีการกระตุ้นพัฒนาการตามแผนการดำเนินงานครบ 1 เดือน พบว่ามีเด็กที่พัฒนาการกลับมาสมวัยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.70 จากร้อยละ 72.50

จากประสบการณ์การดำเนินงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า พื้นที่อำเภอสรรพยา พบปัญหาด้านพัฒนาการสงสัยล่าช้า พัฒนาการสมวัยและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี สูงเป็นอันดับต้น ๆ ของจังหวัดชัยนาท ซึ่งการจะแก้ไขปัญหาด้านพัฒนาการสงสัยล่าช้าและภาวะโภชนาการให้ลดลงได้นั้น พ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการอย่างถูกต้องและเหมาะสมเสียก่อนถึงจะสามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการและภาวะโภชนาการสมวัยได้จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความรอบรู้ด้านพัฒนาการและภาวะโภชนาการสำหรับเด็กอายุ 0-5 ปี ที่จำเป็นและสำคัญที่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กจะต้องรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาพัฒนาการสงสัยล่าช้าและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของพื้นที่อำเภอสรรพยาจังหวัดชัยนาทได้ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพด้วยแบบจำลอง V-Shape ซึ่งมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเข้าถึงข้อมูล (2) ความรู้ความเข้าใจ (3) การตรวจสอบและตัดสินใจ (4) การจัดการตนเอง และ (5) การสื่อสารระหว่างบุคคล ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ (N) ได้แก่ ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท โดยอ้างอิงจำนวนตามระบบคลังข้อมูลสุขภาพ Health Data Center (HDC) กระทรวงสาธารณสุขปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2566 จำนวน 827 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ (1) ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสรรพพยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 265 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลและลดปัญหาการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์หรือน้อยกว่าที่กำหนด หรือมีข้อมูลสูญหาย (Missing data) ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นร้อยละ 10 ผู้วิจัยจึงปรับขนาดตัวอย่างใหม่เป็น 292 คน และ (2) กลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ต้นแบบประจำตำบล ซึ่งได้มาจากการศึกษาและทบทวนข้อมูลพัฒนาการและภาวะโภชนาการสมวัยและเป็นไปตามมาตรฐานของเด็กที่อยู่ในความดูแล รวมทั้งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 5 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยประยุกต์จาแบบสอบถามความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก ที่สถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ กรมอนามัย พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ Nutbeam ร่วมกับแนวคิดกระบวนการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพด้วยแบบจำลอง V-Shape ของ วชิระ เพ็งจันทร์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เนื้อหาเกิดความเหมาะสมและชัดเจน ประกอบด้วย 5 ส่วน จำนวน 73 ข้อ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of itemobjective congruence: IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 มาเป็นข้อคำถาม หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งจากการให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC อยู่ที่ 0.89 ถือว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์

ภายหลังการปรับแก้เนื้อหาของเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้เลี้ยงดูหลักของเด็กอายุ 0-5 ปีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือฉบับทดลองใช้ พร้อมทั้งตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) ความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป ซึ่งค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 ซึ่งมีความเชื่อมั่นที่เชื่อถือได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ร้อยละ (Percentile) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก วิเคราะห์โดยการนำคะแนนจากคำตอบที่เลือกตอบแบบถูกผิด มาจัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน <60% ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี อยู่ในระดับ ไม่ดีพอ

คะแนน $\geq 60\%$ - <80% ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี อยู่ในระดับ พอใช้

คะแนน $\geq 80\%$ ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี อยู่ในระดับ ดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี และ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี วิเคราะห์โดยการนำคะแนนจากคำตอบที่เลือกตอบแบบถูกผิดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับดังนี้

คะแนน <60% ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีความรอบรู้อยู่ในระดับ ต้องปรับปรุง

คะแนน $\geq 60\%$ ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีความรอบรู้ในระดับพอใช้

คะแนน $\geq 80\%$ ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีความรอบรู้ในระดับดี

ส่วนที่ 5 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเชิงพรรณนาและความถูกต้องของข้อมูลเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กโดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวแบบแบบขั้นตอน (Stepwise) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปีของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 292 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 87.67 เพศชายจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.33 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 18 - 34 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 41.44 รองลงมาคือ อายุ 35-59 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 37.33 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 55.14 มีสภาพสมรส จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 73.29 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 - 15,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ

48.63 โดยมีความสัมพันธ์เป็นแม่ของเด็ก จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 56.16 มีลักษณะครอบครัวขยาย (พ่อแม่+ลูก+ปู่ย่า/ตายาย) จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 67.12 เคยเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปีมาแล้ว 2 คน จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.45 โดยแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี คือ เลี้ยงดูตามวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 77.40 สำหรับแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่ขอคำปรึกษาในการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 54.79 รองลงมาคือ แพทย์/พยาบาล/หรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ และศึกษาและหาข้อมูลด้วยตนเองจากเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ต่างๆ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 27.05

ผลการศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่า มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 44.01$, $SD = 7.89$) มีระดับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 93.95$, $SD = 22.43$) และมีระดับความรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 90.87$, $SD = 23.37$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก คือ อายุ ($\beta = -0.299$, $t = -0.510$, $p\text{-value} = 0.001$) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($\beta = 3.44$, $t = 2.37$, $p\text{-value} = 0.18$) ลักษณะของครอบครัว ($\beta = 1.46$, $t = 2.13$, $p\text{-value} = 0.34$) และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ($\beta = 0.27$, $t = 2.58$, $p\text{-value} = 0.10$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1) ระดับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ระดับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีระดับความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 93.95$, $SD = 22.43$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (1) ความรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.25$, $SD = 4.93$) (2) ความรู้ด้านความรู้ความเข้าใจการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 19.30$, $SD = 4.94$) (3) ความรู้ด้านการตรวจสอบและตัดสินใจในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.60$, $SD = 5.14$) (4) ความรู้ด้านการจัดการตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรู้ที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ($\bar{X} = 19.01$, $SD = 4.78$) และ (5) ความรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.88$, $SD = 4.79$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาาระดับความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท (n=292)

ประเด็นความรอบรู้	$\bar{X}$	S.D.	จำนวน (ร้อยละ)			ระดับความรอบรู้
			ต้องปรับปรุง	พอใช้	ดี	
1. ความรอบรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.25	4.93	72 (24.66)	120 (41.10)	100 (34.25)	พอใช้
2. ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	19.30	4.94	56 (19.18)	100 (34.25)	136 (46.58)	พอใช้
3. ความรอบรู้ด้านการตรวจสอบและตัดสินใจในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.60	5.14	73 (25.00)	104 (35.62)	115 (39.38)	พอใช้
4. ความรอบรู้ด้านการจัดการตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	19.01	4.78	58 (19.86)	112 (38.36)	122 (41.78)	ต้องปรับปรุง
5. ความรอบรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.88	4.78	61 (20.89)	118 (40.41)	113 (38.70)	พอใช้
คะแนนรวมเฉลี่ยด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	93.95	22.43	51 (17.47)	112 (38.36)	127 (43.49)	พอใช้

ระดับความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีระดับความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 90.87$, $SD = 23.37$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (1) ความรอบรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.66$, $SD = 5.01$) (2) ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.02$, $SD = 5.20$) (3) ความรอบรู้ด้านการตรวจสอบและตัดสินใจด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.56$, $SD = 5.28$) (4) ความรอบรู้ด้านการจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 17.53$, $SD = 4.91$) และ (5) ความรอบรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 18.10$, $SD = 4.96$) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาาระดับความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท (n=292)

ประเด็นความรอบรู้	$\bar{X}$	S.D.	จำนวน (ร้อยละ)			ระดับความรอบรู้
			ต้องปรับปรุง	พอใช้	ดี	
1. ความรอบรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.66	5.01	69 (23.63)	118 (40.41)	105 (35.96)	พอใช้
2. ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.02	5.20	86 (29.45)	113 (38.70)	93 (31.85)	พอใช้

ประเด็นความรู้	$\bar{X}$	S.D.	จำนวน (ร้อยละ)			ระดับความรู้
			ต้องปรับปรุง	พอใช้	ดี	
3. ความรอบรู้ด้านการตรวจสอบและตัดสินใจด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.56	5.28	75 (25.68)	106 (36.30)	111 (38.01)	พอใช้
4. ความรอบรู้ด้านการจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	17.53	4.91	98 (33.56)	118 (40.41)	76 (26.03)	พอใช้
5. ความรอบรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	18.10	4.96	81 (27.74)	121 (41.44)	90 (30.82)	พอใช้
คะแนนรวมเฉลี่ยด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี	90.87	23.37	68 (23.29)	120 (41.10)	104 (35.62)	พอใช้

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ อายุ ($\beta = -0.299, t = -0.510, p\text{-value} = 0.001$) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($\beta = 3.44, t = 2.37, p\text{-value} = 0.18$) ลักษณะของครอบครัว ($\beta = 1.46, t = 2.13, p\text{-value} = 0.34$) และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ($\beta = 0.27, t = 2.58, p\text{-value} = 0.10$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการ จำแนกรายด้าน พบว่า

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของครอบครัว และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 6.1

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 4.5 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท (n=292)

ตัวแปร	Model 1	Model 2	Model 3
ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก			
อายุ	0.694*	0.593*	-0.510*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		1.091*	1.186*
ลักษณะของครอบครัว			0.463*
แหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดู	-0.549*	-0.512*	
ค่าคงที่ (Constant)	29.364*	27.053*	24.844*
R ²	0.028	0.046	0.061
Adj.R ²	0.025	0.041	0.053
SEE	4.609	4.571	4.542
F	10.628*	8.938*	7.956*

ตัวแปร	Model 1	Model 2	Model 3
ความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก			
อายุ	0.339*	-0.299*	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน			0.433*
แหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดู	-0.627*	-0.587*	
ค่าคงที่(Constant)	12.923*	12.006*	
R ²	0.031	0.045	
Adj.R ²	0.029	0.040	
SEE	2.119	2.107	
F	12.020*	8.696*	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ต้นแบบประจำตำบล

จากการดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ต้นแบบประจำตำบล ซึ่งได้มาจากการศึกษาและทบทวนข้อมูลพัฒนาการและภาวะโภชนาการสมวัยและเป็นไปตามมาตรฐานของเด็กที่อยู่ในความดูแล รวมทั้งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 5 คน มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ท่านอยากให้ลูกหลานที่ท่านเลี้ยงดูเป็นเด็กอย่างไร พบว่า กลุ่มผู้ปกครองคาดหวังให้เด็กอายุ 0-5 ปี ที่อยู่ในความดูแลโดยใจความสำคัญในบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ต้นแบบประจำตำบล ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้ปกครอง : คาดหวังให้เขา “เป็นเด็กดีของสังคม, เรียนหนังสือเก่ง ๆ, มีชีวิตที่มั่นคง”

ผู้ปกครอง: “เป็นคนดี มีน้ำใจ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนใคร มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์เป็นคนมีวินัย ตรงต่อเวลา”

ผู้ปกครอง: “อยากให้ลูกสุขภาพแข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส ทำงานหรือกิจกรรมต่างๆได้อย่างว่องไว กล้าแสดงออก มีระเบียบวินัยและรักเวลา สามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี และเรียนหนังสือเก่ง ๆ”

(2) ท่านมีวิธีในการเลี้ยงดูลูกหลานที่มีอายุ 0-5 ปี ให้เจริญเติบโตสมวัย สุขภาพแข็งแรงได้อย่างไรบ้าง พบว่า กลุ่มผู้ปกครองคาดหวังให้เด็กอายุ 0-5 ปี ที่อยู่ในความดูแลโดยใจความสำคัญในบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ต้นแบบประจำตำบล ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้ปกครอง: “ด้านการดูแลสุขภาพก็จะชวนออกกำลังกายในช่วงเช้า ในช่วงที่เราทำอาหารให้เขา”

ผู้ปกครอง: “ส่วนใหญ่จะชวนเล่นกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการและกล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อให้เขาเติบโตได้สมวัย ฉลาด และมีสุขภาพที่ดี”

(3) ท่านคิดว่ามีปัจจัยหรือวิธีการเลี้ยงดูอะไรบ้างที่ทำให้ลูกหลานที่มีอายุ 0-5 ปี โตสมวัย แข็งแรง พบว่า พบว่า กลุ่มผู้ปกครองคาดหวังให้เด็กอายุ 0-5 ปี ที่อยู่ในความดูแลโดยใจความสำคัญในบทสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ต้นแบบประจำตำบล ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้ปกครอง: “การมีเวลาให้กับเด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก เราจะมีเวลาได้สังเกตการเจริญเติบโตของเขาทางด้านร่างกาย และได้พาทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ ตามที่เราได้เรียนรู้มา”

ผู้ปกครอง: “ที่บ้านจะให้ความสำคัญกับเรื่องของการอาหาร เราจะทำอาหารสำหรับเด็กต่างหากแทบจะทุกมื้อเลยก็ว่าได้ จะไม่ได้ให้เขาทานอาหารแบบที่ผู้ใหญ่อย่างเราทาน และเราจะเน้นให้เด็กได้ดื่มนมตลอด ”

ผู้ปกครอง: “เวลาที่เราสงสัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเขา หรือพฤติกรรมแปลกๆตามช่วงวัยของเขาเนี่ย เราก็จะถามพยาบาลหรือคุณหมอนะที่ รพ.สต. เลยนะ จะไม่ได้ศึกษาจากสื่อโซเชียลอย่างเดียวคือถ้าสงสัยก็จะถามเลยกลัวเขาจะมีปัญหาด้านสุขภาพหรือไม่ปกติเหมือนกับลูกคนอื่นๆในวัยเดียวกัน”

4) แนวทางการพัฒนาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กมีความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องและเหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ที่อยู่ในความดูแล จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในทุกด้านที่พบว่ามีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้และระดับต้องปรับปรุง รวมถึงพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) หน่วยงานวิชาการระดับกระทรวงและกรมควรมีการกำหนดให้การพัฒนาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี เป็นนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญและต้องเร่งดำเนินการ

(2) หน่วยงานวิชาการระดับกรม และศูนย์วิชาการในพื้นที่ควรให้ความสำคัญและกำหนดให้มีการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับให้มีความเชี่ยวชาญในการเสริมสร้างความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการที่ถูกต้อง เหมาะสม แก่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี ในพื้นที่

(3) ศูนย์วิชาการและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรผลักดันและสนับสนุนให้หน่วยงานสาธารณสุขในระดับพื้นที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สาธารณสุขทุกระดับ ให้มีความเชี่ยวชาญในการทำงานเสริมสร้างความรู้ด้านพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี และพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี ที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก

(4) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรมีการกำหนดแผนระยะยาว เช่น แผน 4 ปี โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ในการเสริมสร้างความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กภายในชุมชน ด้วยการให้แต่ละพื้นที่เป็นผู้กำหนดแผนของตนเองตามความพร้อมหรือเงื่อนไขของชุมชน

(5) หน่วยงานวิชาการระดับจังหวัด (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ) ควรผลิตชุดความรู้ในรูปแบบสื่อออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงครอบครัวและผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี โดยต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านความสามารถ การรับรู้ข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลตามช่วงอายุและประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปีเป็นหลัก

(6) โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ควรมีการวางแผนพัฒนาความรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลี้ยงดูให้แก่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี เป็นประจำรายไตรมาสหรืออย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง โดยเน้นให้สามารถปฏิบัติตามได้ง่ายและสามารถใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวันตามบริบทของพื้นที่

(7) โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และการวิจัยพัฒนาด้านการสื่อสารพฤติกรรม การเลี้ยงดู ความรู้ด้านพัฒนาการและโภชนาการในการเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี ให้แก่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กตามบริบทของพื้นที่

(8) โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สนับสนุนการเสริมสร้าง พฤติกรรมการเลี้ยงดู และความรอบรู้ด้านพัฒนาการและภาวะโภชนาการในการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่ โดยเน้นความรอบรู้ในภาพรวมและรายด้านให้กับผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก

(9) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในแต่ละพื้นที่ควรมีกิจกรรมสร้างความรอบรู้ติดต่อกันอย่างน้อย 3-5 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกันไม่เกิน 1-2 สัปดาห์ โดยเน้นการฝึกกระบวนการคิด และทักษะให้ครบทุก องค์ประกอบของความรอบรู้เรื่องพัฒนาการ โภชนาการ และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูเด็ก อายุ 0-5 ปี ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง การทำกิจกรรมกลุ่มโดยใช้สถานการณ์จำลอง การฝึกทักษะการสื่อสารเชิงบวกด้วยการเจรจาต่อรอง การฝึกพูดโน้มน้าวใจให้บุคคลในครอบครัวและบุคคลในชุมชน เห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการ โภชนาการ และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม และยั่งยืนโดยกำหนดเนื้อหาตามองค์ประกอบให้ครบทั้ง 5 ด้าน

สรุปผลและอภิปราย

จากการศึกษาความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปีของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ทั้งหมด จำนวน 292 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.67 เพศชาย ร้อยละ 12.33 ส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง 18 – 34 ปี ร้อยละ 41.44 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. ร้อยละ 55.14 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 34.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 48.63 มีความสัมพันธ์เป็นแม่ของเด็ก ร้อยละ 56.16 มีลักษณะครอบครัวขยาย (พ่อแม่+ลูก+ปู่ย่า/ตายาย) ร้อยละ 67.12 ส่วนใหญ่ เคยเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปีมาแล้ว 2 คน ร้อยละ 29.45 โดยแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี คือ เลี้ยงดูตามวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา ร้อยละ 77.40 สำหรับแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่ขอคำปรึกษาในการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 54.79 รองลงมาคือ แพทย์/พยาบาล/หรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ และศึกษาและหาข้อมูลด้วยตนเองจากเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ต่างๆ ร้อยละ 27.05 โดยสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาของการวิจัยได้ ดังนี้

ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท มีระดับความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ คือ มีความรอบรู้ที่ถูกต้องบ้างแต่ยังไม่ดีพอต่อการปฏิบัติตนในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (1) ความรอบรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ (2) ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ (3) ความรอบรู้ด้านการตรวจสอบและตัดสินใจในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ (4) ความรอบรู้ด้านการจัดการตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้ที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง คือ มีการจัดการตนเองด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ไม่ดีพอ และ (5) ความรอบรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ในการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ และมีระดับความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ คือ มีความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการที่ถูกต้อง

บ้างแต่ยังไม่ดีพอต่อการปฏิบัติตนในการส่งเสริมภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1) ความรอบรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ (2) ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ (3) ความรอบรู้ด้านการตรวจสอบและตัดสินใจด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ (4) ความรอบรู้ด้านการจัดการตนเองด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้ และ (5) ความรอบรู้ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี มีความรอบรู้อยู่ในระดับพอใช้

ซึ่งจะเห็นได้ว่าความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก อยู่ในระดับมีความรอบรู้ที่ถูกต้องบ้างแต่ยังไม่ดีพอต่อการปฏิบัติตนในการส่งเสริมพัฒนาการและโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. และประถมศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยภาพรวม สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา โพธิพิติ (2565) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 59.5 เมื่อแยกรายด้าน พบว่า มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยระดับต่ำ ในด้านการค้นหาข้อมูล การตรวจสอบและตัดสินใจ และด้านการสื่อสารระหว่างบุคคลร้อยละ 58.0, 58.0, และ 52.1 ตามลำดับ ในขณะที่ผลการศึกษาศาสนาการมีความรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้เลี้ยงดูหลัก มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยรวม อยู่ในระดับพอใช้มากที่สุดร้อยละ 48.3 และระดับไม่ดีพอ ร้อยละ 12.9 ซึ่งจะเห็นได้ว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลักมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับต่ำ ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย รวมถึงค่านิยมของพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันที่ ความคาดหวังให้เด็กเป็นคนเก่งฉลาด จึงเน้นทางด้านวิชาการทำให้ขาดโอกาสในการฝึกวินัยและการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมเมื่อเด็กเติบโตขึ้นซึ่งในปัจจุบันมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของสื่อออนไลน์ต่างๆ หรือทางอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ง่าย อาจทำให้ข้อมูลที่ได้รับความน่าเชื่อถือ น้อยกว่าจึงทำให้ระดับความรอบรู้ในภาพรวมยังไม่ดีเพียงพอ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของครอบครัว และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการ จำแนกรายด้าน พบว่า (1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของครอบครัว และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 6.1 (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 4.5 ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะของครอบครัว และแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา โพธิพิติ (2565) ที่พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ ความสัมพันธ์กับเด็ก และลักษณะครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.05$) โดยผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก

ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสและสามารถประกอบอาชีพที่ดีด้วย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการรับรู้ ค้นหาข้อมูล และได้รับการสื่อสารข้อมูลด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะ โภชนาในเด็กอายุ 0-5 ปี รวมถึงการได้รับการสนับสนุนข้อมูลในการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ที่แตกต่างกันตามผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กได้ประกอบอาชีพนั้นๆ โดยผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กที่ประกอบอาชีพที่มีฐานะทางสังคมไม่ดี หรือไม่ได้ประกอบอาชีพ จะมีกระบวนการหรือโอกาสในการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพการส่งเสริมพัฒนาการ และภาวะโภชนาในเด็กอายุ 0-5 ปี ได้น้อยกว่ากลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กที่มีประกอบอาชีพที่มีฐานะทางสังคม ดีกว่า และจากภาวะเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาในเด็กอายุ 0-5 ปี มีเวลาในการเลี้ยงดูเด็กได้ไม่เต็มที่ และขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้เพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล สุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการ และการส่งเสริมโภชนาการ ซึ่งจะเห็นได้จากแหล่งที่มาของความรู้และวิธีการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี คือ เลี้ยงดูตามวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา ร้อยละ 77.40 สำหรับแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่ขอ คำปรึกษาในการเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี พบว่าศึกษาและหาข้อมูลด้วยตนเองจากเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ต่างๆ ร้อยละ 27.05 อธิบายได้ว่าข้อมูลที่ได้รับความน่าเชื่อถือน้อยกว่าจึงทำให้ระดับความรู้ในภาพรวมยังไม่ดี เพียงพอ ส่งผลต่อการเลือกตัดสินใจปฏิบัติและมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เหมาะสมตามวัย

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จังหวัดชัยนาท รหัสโครงการวิจัย REC No. 025/2566E ระหว่างวันที่ 20 ตุลาคม 2566 ถึงวันที่ 19 ตุลาคม 2567

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปีของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) กำหนดให้หน่วยงานสาธารณสุขทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับรูปแบบ กระบวนการให้ความรู้และรูปแบบ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านความสามารถในการรับรู้ข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนตามช่วงอายุเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) จากผลการศึกษาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กมีความรู้ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการ ปฏิบัติตนที่ถูกต้องและเหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในเด็กอายุ 0-5 ปี ที่อยู่ในความดูแล จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในทุกด้าน ที่พบว่ามีความรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้และต้องปรับปรุง รวมถึงพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี ที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก

2) ควรพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี ด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ และเพื่อให้กลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กมีการตื่นตัวและ มีความตระหนักต่อการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปีที่อยู่ในความรับผิดชอบให้มากขึ้น

(3) ควรมีการถอดบทเรียนในกลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการได้อย่างถูกต้องตามช่วงวัย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนารูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

(1) การศึกษาความรอบรู้เรื่องความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี ของผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาเพิ่มมากขึ้น

(2) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและภาวะโภชนาการในกลุ่มผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 0-5 ปี โดยใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาคำนี้ร่วมกับข้อมูลในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการตามบริบทของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

1. มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ. (2563). คู่มือแนวทางการฝึกอบรม อสม. เชี่ยวชาญ นักส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 0-5 ปี หลักสูตร 12 ชั่วโมง. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://am.mahidol.ac.th>.
2. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. 2564. แผนปฏิบัติการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.rajavithi.go.th>.
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท. (2565). รายงานประจำปี 2565 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ANNUAL REPORT 2022. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก chromeextension://efaidnbmnfnkibaajiihnknbcphclclkaeapclgfihhkj/http://203.157.210.2/upload_files.
4. Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample sizes for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30, 607-610.
5. กัญญา โพธิ์ปิติ. (2565). ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลัก และครู/ผู้ดูแลเด็ก ในเขตสุขภาพที่ 5. วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2565 - มกราคม 2566.